

беретін болсын, артта қалған халықты мектепке қызықтырып тарту үшін мектеп бітіргендерге не жөнінен болса да бір артықшылық берілетін болсын, сонда ғана оқушылардың саны ешбір күмәнсіз өте тез өседі. Осылай еткенде ғылыммен қаруланған, әр нәрсеге дұрыс көзқарасы бар адамдар қазақ арасында көбейіп, бүкіл халыққа әсер етеалады, сонда татар фанатизмінің де күлі көкке ұшады» деп жазады Ы.Алтынсарин [5].

Ы. Алтынсарин мұғалім даярлау ісімен бірге оларға керекті оқу-әдістемелік құралдарын жазу мәселесімен де шұғылданды. Оның ұсынуымен орыс – қазақ училищелерінде К.Д.Ушинскийдің «Балалар дүниесі», Л.Н.Толстойдың «Әліппе және оқу кітабы», Б.Ф. Бунаковтың «Әліппесі мен оқу құралы», Тихомировтың «Грамматикалық элементарлық курсы» оқу құралы ретінде пайдаланылды. Орыс педагогтарының үлгісімен орыс – қазақ мектептеріне арнап Ы.Алтынсариннің өзі екі оқу құралын « Қазақ хрестоматиясын» (1889) және «Қазақтарға орыс тілін үйретудің бастауыш құралын» (1889) жазып, бұларды қазақ – орыс мектептеріне төлтума оқулық ретінде ұсынды. Мәселен, «Хрестоматияға» ол қазақ халқының ауыз әдебиетінің асыл үлгілерін, балаларға арналған нақыл әңгімелер мен өлеңдерді, орыс жазушылары Крылов, Толстой, Паульсон т.б. әңгімелері мен мысал өлеңдерін аударды. Ы.Алтынсарин құрастырған «Қырғыз хрестоматиясы» тарихи-мәдени көзқарас жағынан және оның педагогикалық құндылығы жағынан тамаша ескерткіш. Ол өз өмірінде тек I бөлімін ғана бастырып үлгерді. Оның хрестоматиясының екінші бөлімі мазмұнына қарағанда, бастауыш ғылыми білімнің, көбінесе жаратылыс тарихының энциклопедиясы болған тәрізді.

Қорыта келе, ұлы жазушымыздың шығармаларында қандай тақырыпта жазса да алдымен нені мақсат етіп көрсетуге болар еді деген мәселеге тоқтайды. Жазған әңгімесін өмірде кездесетін, баланың өзі назар аударатындай заттармен, іс-әрекеттермен байланыстырып отырады. Ыбырай шығармалары қысқа мазмұнды, балалардың түсінуіне жеңіл. Аз сөзге көп мағына сыйғызу, мақал-мәтел мен афоризмдерді орынды қолдану, әр әңгіменің тағылымдық мәніне ерекше көңіл аудару.

Ыбырай шығармаларының өзіндік ерекшеліктері сол, мазмұны жағынан да, түрі жағынан да балалар әдебиетіне қойылатын талаптарға сай келеді. Ол өзінің бүкіл саналы өмірін қазақ халқының жаңа буынын тәрбиелеуге арнап, олардың мәдениетті елдерден үлгі ала отырып, білімді де сапалы азамат болып жетілуіне айтарлықтай үлес қосты. Сол мақсатта қазақ жастарына арнап мектептер ашып, оқулықтар жазды. Өзінің төл өлеңдері мен көркем әңгімелеріне қоса, орыс әдебиетінен мәні ешпес ғажайып аудармалар жасады. Халық болашағын орыс мәдениетімен бірлікте деп санап, сол игі мақсатта тендесі жоқ елеулі еңбек етті.

Әдебиеттер тізімі

1. **Жармұхамедов М.** Ыбырай Алтынсарин тағлымы. Әбеди-сын мақалалар мен зерттеулер. – А., 1991.
2. **Ламашев Ә.** Ыбырай Алтынсарин. – А., 1991.
3. **Алтынсарин Ы.** Кел, балалар, оқылық: Өлең, әңгімелер мен мақал, жұмбақтар. – Алматы: Атамұра, 2006. – 168 б.
4. https://www.zharar.info/kz/story/8644-altynsarin_ake_man_bala.html
5. <https://www.zharar.info/kz/story/8701-khan.html>

ӘОЖ 711.7

ЫБЫРАЙ АЛТЫНСАРИН МҰҒАЛІМ ТҰЛҒАСЫ ТУРАЛЫ: ҚАЗІРГІ МЕКТЕП

Акмолдаева Ш. Л. – *Маңғыстау облысы, Мұнайлы ауданы №2 жалпы білім беретін мектептің Ағылшын тілі пәні мұғалімі.*

Жеке тұлғаның, қоғамның және мемлекеттің қажеттіліктеріне бағытталған білім беру идеялары, жаңашыл мұғалімнің дидактикалық принциптері арасындағы байланыс күннен күнге дамып келеді. Ы.Алтынсарин өз қызметінде айтқан қазақ халқының моральдық-рухани жаңғыруы білім берудің қазақстандық моделінің интеллектуалды болашағына негіз болуға тиіс. Бүгін педагогтар еңбегінің нәтижесі қандай болады – ертең қоғам осылай болады.

Түйінді сөздер: білім беру, Ыбырай Алтынсарин, педагогика, қазіргі мектеп.

Әрбір қазақстандыққа оның есімі бала кезінен таныс. Халық жадысы оны ұлы деп атады. Мұғалім, ғалым, жазушы, ағартушы.

Ыбырай Алтынсарин алғашқы қадамдарын Қостанай жерінде жасады, ол көптеген танымал қазақ әдебиетшілері мен ақындарына, ағартушыларына шабыт берді. Дәл осы Алтынсарин қазақ халқына Білім, озық педагогикалық идеялар мен мәдениетті арқау еткен ағартушылық тың алғашқы әрі жомарт қайнаркөзі болды.

Ыбырай Алтынсарин бір жарым ғасыр бұрын, орта ғасырлық надандық пен феодалдық езгі кезінде өмір сүрді және жұмыс істеді. Сауатсыздық пен езгі қараңғылығынан көтерілген халыққа білім мен ағартушылық нұры қажет болды. Бізге мектептер, кітаптар, мұғалімдер керек болды. Патша үкіметі өзінің отарлық шетіндегі білім туралы мүлдем ойламады деп айтудың қажеті жоқ шығар? Алтынсариннің данышпаны бұл «қиын» ағартушылық жұмысты бастады. Бірақ қазір оның туған күнінен бастап 170 жыл өтті. Ал қазір не өзгерді?

Тарихи ұстанымға сүйене отырып, Алтынсариннің өмірі мен шығармашылығын өз заманынан бөлек қарастыру мүмкін емес. Ағартушылықты ол прогресстің ажырамас бөлігі ретінде ойластырды, онсыз бүкіл халықтың дамуы мүмкін емес еді. Білім беруді дамыту өзінің жеке баспа және кітап баспасын құрмайынша жүре алмады. Сонымен бірге өркениеттің артықшылығы қазақ халқы үшін жағымсыз жақтары болды, атап айтқанда көшпелілерді күштеп қоныстандыруға ұмтылу және ең жақсы егістік және жайылымдық жерлерді тартыпалу. Ғасырлар бойына қалыптасып, қазақтар Алтынсарин дәріптеген өзіндік мәдениетін кристалдандырды. Өкінішке орай, сол кездегі қоғамдық-саяси ахуал ұлттық мәдениеттерді дамытуға қолайлы жағдай болған жоқ, сондықтан біз оны сақтауға және қол жетімді жол мен нығайтуға үлес қосқан алғашқы қазақ ағартушылары мен публицистеріне құрмет білдіреміз. Ауызша халық шығармашылығында пайда болған білім, мұрат және тәжірибе жазу пайда болғаннан кейін жазыла бастады[1].

Ыбырай Алтынсариннің ағартушылық идеялары қазіргі білім беруді реформалау үдерісінде қалай жүзеге асатынын қарастырайық.

Ыбырай Алтынсариннің мектептегі білім беру жүйесін қалыптастыра отырып, мұғалімнің тұлғасы мен моральдық бейнесіне басты орын бергенін атап өткен жөн. Оның ойларының идеялық құндылығы мен маңыздылығы біздің біліміміз дамудың түбегейлі жаңа сатысына қадам басқан кезде әсіресе өзекті. Қазақ психологиялық-педагогикалы қойының тарихында Алтынсариннен басқа, педагог – тәрбиешінің рөлі туралы көптеген құнды ескертулер айтқанадамды табу қиын.

«Мұғалім ретінде әркім жұмыс жасай алмайды, ал мұғалімнің жаны жомарт болуы керек, ал жауапкершілік пен кәсіпқойлық жоғары – жеткілікті жоғары»

«Біздің бизнесте қырғыз мектептерінің болашақтағы барлық болашағы, – деп жазды Алтынсарин, – көп жағдайда қазірдің өзінде қаланған негізге байланысты, сондықтан мен қазір жақсы мұғалімді әлемдегі барлық нәрседен артық бағалаймын. Мемлекеттік мектептер үшін мұғалімдер бәрі!»

Енді мұғалім – балаға ең қажет адам. Оның өмірдегі ерекше миссиясы бар: оқыту, бағыт беру, жетекшілік ету ғана емес, сонымен қатар білім беру. Оның мақсаты – қазіргі заманға еніп жатқан баланың жеке басының қалыптасуын қадағалау, өмірде өз орнын лайықты ала алатын адамды тәрбиелеу. Оның алдында өзінің миссиясы – беделін, қадір-қасиетін, мақтанышын және мұғалім деген құрметті атақтан бас тарту емес.

«Қазақ мектептері үшін ең маңыздысы – мұғалім. Тіпті ең жақсы оқу құралдары, үкіметтің қаулылары мұғаліммен сәйкес келмейді».

Мұнда ол өзінің үлгісімен мұғалім қандай болу керектігін көрсетті. Ол жетекші мұғалімдер В.Катаринскиймен, А.Мазохинмен, Д.Соколовпен, Н.Ильинскиймен дос болды. Инспектор ретінде ол мұғалімдерге кеңестер берді, тіпті олардың жеке өміріне терең үңілді, кеңес берді, бірақ сонымен бірге талапшыл болды. Адамды көру біржақты емес – оның қарым-қатынасы мен достығының басты сабағы.

Ы.Алтынсариннің «Мұғалім – білімді оқытудың басты тұлғасы ... біздің барлық болашағымыз, халықтың болашағы мұғалімнің қолында» деген сөздері әлі күнге дейін өзекті [2].

Ыбырай Алтынсарин мұғалімдерге әдістемелік әдебиеттер мен педагогикалық журналдарды қолдануды міндетті деп санады. Бүгінгі таңда мұғалімдердің өзін-өзі тәрбиелеуге ерекше назар аударылуда – семинарлар, тренингтер, біліктілікті арттыру курстарында, қашықтықтан оқыту жүйелері арқылы кәсіби шеберлікті арттыру, шығармашылық байқауларға, жобаларға қатысу – педагогикалық шеберлікті арттыруға барлық жағдайлар жасалған оқытушылар құрамы.

Ұлы Ұстаз мұғалімнің жұмысындағы сәттіліктің кілті тек білім ғана емес, сонымен бірге оқушылармен қарым-қатынаста дұрыс тонды, педагогикалық такты қарастырды. Ушинский сияқты Алтынсарин де мұғалімнің таланты шәкірт жүрегіне жол таба білуінде екенін жиі қайталайтын. Түйсік оған қайырымдылықты, сезімталдықты, зейінді және қашан талапты көрсететінін айтуы керек.

Алтынсариннің пікірінше, педагогикалық жұмыста мұғалімнің оқытудың ең жақсы тәсілдерін табу және балаларды дұрыс ұстау қабілеті. Үлгілі жолға қойылған, жақсы материалдық-техникалық базасы, сауатты оқулықтары, ақылға қонымды тәртібі бар жаңа типтегі мектеп оқушыларды тартуы, оларды мәдениетке, жұмысқа, ақыл-ой жұмысына дағдыландыруы, білімге деген қызығушылығын барынша арттыруы керек. Ол алған білім мен дағдыларды ресми білім тұрғысынан емес, олардың нақты пайдасын ескере отырып қарастырды.

Бұл құзыреттілік педагогикасының ерекшелігі емес пе? «Үйренуге үйрету», білімді беруге емес, жеке тұлғаның өмірлік маңызды қасиеттерін қалыптастыруға, білім алушыны университетке түсуге емес, өмірге дайындап, білім жинақтауға емес, әлеуметтік даналыққа жетелейді. Қазіргі кезде де мұғалім – бұл бүкіл оқу процесі, жаңа буын оқулықтарын апробациялау, оқытуды ақпараттандыру және оқу-әдістемелік базасын жетілдіру тәуелді тұлға. Қазіргі заманғы қазақстандық мектеп балаларға

өмірлік дағдылар мен алған білімдерін өмірде қолдана білуге үйрету керек.

«Мұғалім балалармен айналысады, егер олар бір нәрсені түсінбесе, онда мұғалім оқушыларды емес, өзін түсінуі үшін жеткізе алмайтын өзін кінәлауы керек. Ол балалармен ашуланшақ емес, жұмсақ сөйлесуі керек, әр тақырыпты ықыласпен және қарапайым тілмен, жалған сөйлемдер мен қажет емес терминдермен түсіндіруі керек», – деп жазады Алтынсарин.

Ол мұғалімдерді теориялық оқытуды көп ұстанбауға, керісінше іскерлікті оқушылардың жетістігіне, қабілеті мен түсінуіне қарай жүргізуге шақырады.

Біз қазіргі ынтымақтастық педагогикасы және тұлғаға бағытталған тәсіл туралы айтып отырмыз ба?

Ыбырай Алтынсарин бізді үстірттіктен – «балаларға деген көзқарастағы шектеулі, үстірт түсініктерден» сақтандырады. Нақты мысалдарды келтіре отырып, ол балаларды оқыту мен оларға деген жаман қарым-қатынас түсініксіз әрі түсініксіз екенін түсіндіреді; керісінше, балалар қаншалықты көңілді болса, соғұрлым олармен жақсы қарым-қатынас жасайды, оқушыларға моральдық ықпал соғұрлым көп болады, соғұрлым сабақтар сәтті болады [3].

Алтынсарин немқұрайды мұғалімдерді ескере отырып, хаттарының бірінде олар "ешқашан педагогикалық әлем ұсынған нұсқаулықтармен оң таныспайды, олардың ешқайсысын соңына дейін оқымайды, оқушылардың жалпы табиғаты мен ақыл-ой қоймасына енбейді... тәрбие мен оқудағы жетістік немесе сәтсіздік көбінесе мұғалімнің балаға дұрыс қарау қабілетіне байланысты"дейді.

Ы.Алтынсариннің қызметі мектептің оқу-тәрбие процесінде этнопедагогикалық идеялардың нақты іске асуы болды. Эдификация – халық педагогикасында кең таралған әдіс, оны Ыбырай өз жұмысында жиі қолданған.

Ыбырай қазақ халқының әдет-ғұрпына, халықтың тарихына ерекше назар аударды, ал қазір мұғалімдеріміз бұрын жоғалғанның бәрін қайта тірілтуде. Халықтық педагогика әлі күнге дейін қазіргі білім берудің ажырамас бөлігі болып табылады.

Ыбырай Алтынсариннің мұғалімнің міндеттері – қалай оқыту керек, оқушыларға қатысты – қалай үйрену керек деген нұсқаулары оның заманауи әдістеменің ережелерін жан-жақты терең білетіндігінің куәсі. Әр түрлі техникалар, ауызша әңгімелер, ойша және жазбаша жаттығулар туралы түсініктеме бере отырып, ол балалардың кез-келген жұмысы мағынасыз жаттауға нәтижесіз жұмсалмайтынын, оның мәні мен жүйесі болатынын жазды. Ол мұғалімдерге ақыл-ой әрекетінің қарапайымнан күрделіге қарай оқытылатын әр түрлі деңгейдегі жаттығуларын балалардың қызығушылығын (аң аулау мен тілегін) ынталандыратын оқыту әдістерін қолдануды ұсынды.

Біз бүгін шешуге тиіс басты міндет – бұл мектепті, біздің қоғамды ізгілендіру. Мектеп бала үшін, қоғам адам үшін. Бұл міндетті адамға рухани жомарттық, көңіл бөлу, адамға деген қайырымдылық, оның ауруы, мұқтаждығы үшін берілген адамдар орындай алады. Ыбырай Алтынсарин өз мектебінің мұғалімдерін дәл осылай көрді. Гуманист адамнан гуманист білім алуы керек. Ал мұндай оқушыны тәрбиелемес бұрын, сіз осындай мұғалімді тәрбиелеуіңіз керек. Бұл идея Ыбырай Алтынсариннің педагогикалық еңбектерінде терең ізделінді [4].

Гуманизм идеясы – бүгінгі таңда мұғалімнің іс-әрекетінің негізі, онда адамның құндылығы мотивацияланған әрекет ретінде танылады. Тек мұғалім ғана баланы туған өлкесіне таңдануға және таңдануға үйрете алады, тек ол туған табиғатының қасіреті мен қуанышын сезінуге үйретеді, және осы махаббат өмір бойы Жүректе қалатындай туған өлкені, Отанды, Қазақстанды сүйуге үйретеді. Алтынсариннің бұл идеялары бізге қаншалықты жақын!

12 жылдық білім беру тек қажетті білімді ғана емес, сонымен бірге әлеуметтік құндылықтарды қорғауға және нығайтуға, гуманизм мен азаматтықтың болашағын кеңейтуге арналған. Ыбырай Алтынсарин мұғалімдер шәкірттерін сүйі керек және олар мен олардың ата-аналары жақсы көруі керек деп есептеді. Содан кейін, оның пікірінше, тәрбие мен білімнің алдында тұрған мақсаттарға қол жеткізуге болады. Ал енді бұл сәтті оқытудың басты шарттарының бірі.

Мұғалім мамандығы әр оқушының, жас ұрпақтың, қоғам мен мемлекеттің тағдыры үшін жауапкершілікпен сипатталады. Бүгін мұғалімдер жұмысының нәтижесі қандай болады – ертең қоғам солай болады. Біз Ыбырай Алтынсариннің ең құнды ойларынсыз жасай алмаймыз. Иә, Ыбырай Алтынсарин мұғалім тұлғасына шешуші мән берді. Мұғалімнің рөлі туралы оның тұжырымдарымен таныса отырып, адам оның жоғары психологиялық-педагогикалық мәдениетіне таң қалады.

Сонымен, қазақ ағартушысы Ы.Алтынсариннің педагогикалық мұрасын зерттей отырып, осыдан 130 жылдай бұрын айтылған педагогикалық ойлардың әлі де терең өзекті және заманауи екендігі таңқалдырады, әсіресе қазіргі білім беру реформасы жағдайында қазіргі білім беру жүйесіне көшу 12 жылдық білім, өйткені олар адамды баулуға, оны әдемі етуге, арсыздықтан қорғауға, қоғаммен және әлеммен байланыста болуға бағытталған [5].

Біздің мектептердің мұғалімдері Ыбырай Алтынсариннің адамгершілік, патриоттық, еңбек тәрбиесі, білім мен тәрбие берудегі ата-аналары мен мұғалімдерінің рөлі туралы тәрбиелік идеяларын жақсы пайдаланады. Ыбырай мектеп осылай өседі деп армандай алар ма еді. Ол денсаулығынан айырылып, суықта және аптапта далада жолсыз далада арбада дірілдеп жатты. Ол өз адамдарының білімді болғанын көргісі келді. Оның туғанына 170 жыл толған жылы біз оның еңбек өмірін текке

өткізген жоқ деп нық сеніммен айта аламыз. Осы жылдар ішінде адамдар Ұстаздың сіңірген еңбегіне деген ризашылықты есте сақтады.

Онда тарихтың өзін тыңдауға болады! «– бұл жолдарды Ғ.Қайырбеков Ыбырай Алтынсаринге арнады. Ал егер Герцен бүкіл Еуропаны «қоңырауға» шабыттандырған болса, онда Алтынсарин даланың «қоңырауы» болды. Ол бізден қаншалықты алыстаған сайын, бұл таза көктемді еске алатын адамдарға соғұрлым жақын әрі қымбат болады.

Бір кездері сөнбейтін білім отын жаққан данышпан рухы, халқымыздың жүрегіне нұр құйып, Ыбырай Алтынсариннің мәңгілік жарқыраған рухы бізді көлеңкелеп, шабыттандырып, күш пен үміт ұялатып, мектеп жүйесін өзгерту жолында толығымен шындыққа қол жеткізсін. Адамның бостандығы – тарихты жасаушы!

Уақыт дәлелдегендей, Ыбырай Алтынсариннің еңбегі зая кеткен жоқ. Біз осы күні жиналған біз осының дәлелі және айғақ ... Ұлы Ұстаз өзінің еңбек өмірін текке өткізген жоқ!

Әдебиеттер тізімі

1. **Антология педагогической мысли Казахстана.** [Текст] // Сост. Калиев С., Аюбай К. Алматы, 2012 – 129с.
2. **Кузьменко О.** «Нет, весь я не умру» [Текст] // «Ленинский путь» – 1991. – 20 июня. – С. 1-2.
3. **Каирбеков Г.** «Пусть дух его осеняет нас» [Текст] // «Учитель Казахстана» – 1991. – 31 октября. – С.1.
4. **Омарова К.** Ибрай Алтынсарин о воспитании. [Текст] // «Костанайские новости» – 2001. – 14 августа. – С.1.
5. **Шаяхметов А.** «Родник, утоляющий жажду» [Текст] // «Ленинский путь» – 1991. – 22 июня. – С.4.

УДК 82

«ЖЫЛЫМЫҚ» ЖЫЛДАРЫНДАҒЫ ӘДЕБИЕТТАНУ ҒЫЛЫМЫ

Акшабаева Л. М. – педагогика ғылымдарының магистрі, Қазтұтынуодағы Қарағанды университеті.

Мақалада «Жылымық» жылдарындағы әдебиеттану ғылымы талданады. Қазіргі қазақ әдебиеттануының да басты мақсаты «жылымық» жылдардағы рухани жаңғыру үрдісін ұлт руханиятындағы маңызы тұрғысынан саралау талабымен ұштасып жатыр. «Жылымық» жылдардағы рухани серпіліс пен сілкініс түрлі буындағы әдебиетші, қаламгерлердің кеңестік әміршіл-әкімшіл жүйенің қысымына қарсы бағытталған санаткерлік күштерін оятты. Сондықтан оны бүгінгі тәуелсіздіктің рухани арнадағы алғышарттарының басты да негізгі қозғаушы күштерінің бірі деуге толық негіз бар.

Кілт сөздер: «Жылымық», ұлттық әдебиеттану, ғылым, халық мұрасы, қаламгер, қазақ әдебиеті.

Сталинизм зардабы саяси жүйе тарапынан алғаш ресми айыптала басталған кезең кешегі кеңес тарихы мен әдебиеттануында «жылымық» деген атаумен өзіндік із қалдырды. Посткеңестік елдер соның ішінде қазіргі орыс әдебиетшілері «жылымық» кезеңнің сипатын, негізгі ерекшелігін Сталиннің жеке басына табынушылық әшкерленген 1956 жылғы КОКП XX съезі және табыну қалдықтарын жою туралы ОК қаулысымен сабақтастырып: «Жылымық» – әдебиеттің өзіндік әлемін тазартуының бастауы» [1, 303], – деген тұрғыдан зерделейді.

Қазіргі қазақ әдебиеттануының да басты мақсаты «жылымық» жылдардағы рухани жаңғыру үрдісін ұлт руханиятындағы маңызы тұрғысынан саралау талабымен ұштасып жатыр. Р.Бердібаев: «...Жеке адамға табынушылықты сынау – социализмнің ел құрандай сеніп келген беделіне жарықшақ түсірді» [6, 124], С.Қирабаев: «Әдебиет дамуы жайындағы кейбір жалған теориялар, оның ішінде «тар-тыссыздық», «уақыт дистанциясы», «шындықтың сыртын жылтыратып бейнелеу» сияқты ұғымдар сынға ұшырады. Жазушылардың өмірмен байланысын арттыру мәселесі көтерілді, творчестволық ынталыққа жол ашылып, қаламгерге деген сенімсіздік азайды» [3, 101-102], – деген тұжырымдар жасайды. Ал Ш. Елеукенов: «1956 жылғы КОКП XX съезінің Сталин культін әшкерлегеннен бергі жерде қоғамның әлеуметтік-саяси бағыт-бағдары күрт өзгеріске ұшырады» [2,5], – деп түйеді. Сондықтан «жылымық» барша қазақ зиялыларынан ұлттық әдебиеттануды саяси қысымға негізделген қасаң қағидаларынан арылтудың бағыт-бағдарын айқындау жолында азаматтық батылдықты талап етті. Бұл ретте жеке басқа табынушылық зардаптары Қазақстан жазушыларының III съезінде [3-8.09.1954] алғаш келелі тақырыпқа негіз етіп алынды. Сол кездегі ҚК ОК бірінші хатшысы П.К.Поно-